

Р.Г. СНИЩЕНКО

(Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського, м. Кременчук, Україна)

Система фінансової безпеки як інструментарій учасника фінансового ринку

Метою роботи є вдосконалення знань про інструментарій фінансової безпеки учасника фінансового ринку. Аргументація автора спирається на теоретичне узагальнення і порівняння результатів останніх досліджень і публікацій з проблематики фінансової безпеки, дані термінологічного дослідження, агрегацію й інтеграцію при представленні системи фінансової безпеки на понятійному рівні, декомпозиційний та системний підходи при удосконаленні механізму формування системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку. Сформульовані задачі, функції та принципи роботи системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку, визначені її особливості. Доповнено та удосконалено механізм роботи та адаптивної реакції системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку. На відміну від існуючих підходів, визначення системи фінансової безпеки як інструментарію учасника фінансового ринку дозволяє деталізувати її функції та принципи роботи, визначити особливості, уточнити завдання та вдосконалити механізм її функціонування. Реалізація запропонованого механізму роботи та адаптивної реакції системи фінансової безпеки дозволить спростити процедуру і скоротити час її створення і адаптації до поточних завдань господарської діяльності учасника фінансового ринку.

Ключові слова: фінансова безпека, інструментарій, механізм, система фінансової безпеки, фінансовий ринок.

Р.Г. СНИЩЕНКО

(Кременчугский национальный университет имени М. Остроградского, г. Кременчуг, Украина)

Система финансовой безопасности как инструментарий участника финансового рынка

Целью работы является совершенствование знаний об инструментарии финансовой безопасности участника финансового рынка. Аргументация автора основана на теоретическом обобщении и сравнении результатов последних исследований и публикаций по проблематике финансовой безопасности, данных терминологического исследования, агрегации и интеграции при представлении системы финансовой безопасности на понятийном уровне, декомпозиционном и системном подходах при усовершенствовании механизма формирования системы финансовой безопасности участника финансового рынка. Сформулированы задачи, функции и принципы работы системы финансовой безопасности участника финансового рынка, определены ее особенности. Дополнен и усовершенствован механизм работы и адаптивной реакции системы финансовой безопасности участника финансового рынка. В отличие от существующих подходов, определение системы финансовой безопасности как инструментария участника финансового рынка позволяет детализировать ее функции и принципы работы, определить особенности, уточнить задания и усовершенствовать механизм ее функционирования. Реализация предложенного механизма работы и адаптивной реакции системы финансовой безопасности позволит упростить процедуру и сократить время ее создания и адаптации к текущим задачам хозяйственной деятельности участника финансового рынка.

Ключевые слова: финансовая безопасность, инструментарий, механизм, система финансовой безопасности, финансовый рынок.

R.H. SNISHCHENKO

(Kremenchuk Mykhailo Ostohradskyi National University, Kremenchuk, Ukraine)

System of Financial Security as a Tool of Financial Market Participant

The aim of work is to improve the knowledge of the tool of financial security of financial market participant. The author's argument is based on theoretical generalization and comparison of the results of recent research and

publications on issues of financial security, data of terminological research, aggregation and integration in presenting of financial security system at the conceptual level, decomposition and systematic approaches in the improvement of formation system mechanism of financial security of financial market participant. Tasks, functions and principles of the financial security system's work of financial market participant are stated and their features are determined. The mechanism of work and the adaptive reactions of financial security system of financial market participant are supplemented and improved. Unlike the existing approaches, the determination of financial security system as the tool of financial market participant allows to specificity its functioning and principles of works, to determine peculiarities, to justify tasks and to improve the mechanism of its functioning. The implementation of the proposed mechanism of work and the adaptive reactions of financial security system will simplify and reduce the time of its creation and adaptation to the current tasks of economic activities of the financial market participant.

Keywords: *financial security, tools, mechanism, financial security system, financial market.*

Постановка проблеми. В умовах світової інтеграції та глобальної конкуренції гостро стоїть проблема забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, збільшення їх стійкості до швидкозмінних умов ведення бізнесу, підвищення ефективності та відповідності досягнутих фінансових результатів багатоплановій стратегії розвитку. Складність і багатогранність процесу забезпечення фінансової безпеки вимагає використання узгодженого комплексу сучасних методів і прийомів, підкріплених відповідним фінансовим інструментарієм. Виникає потреба у наявності «внутрішнього регулятора», що виконує функції визначення фінансового стану учасника фінансового ринку, своєчасного виявлення причин відхилення його показників від нормативних або запланованих значень та повернення до стабільного фінансового стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні напрями проблематики фінансової безпеки висвітлюють у своїх наукових працях вітчизняні і закордонні вчені. Зокрема, організації фінансової безпеки підприємств присвячені дослідження І.А. Бланка, В.М. Жука, І.О. Крюкової, Л.Г. Мельника, Л.С. Мартюшевої, З.С. Шершньої. Проблеми фінансової безпеки банківського сектору розкривають у своїх працях Г.М. Азаренкова, В.В. Вітлінський, М.І. Зубок, В.В. Коваленко, Л.О. Примостка, О.Й. Шевцова. Питання фінансової безпеки на макрорівні є об'єктом досліджень таких вчених як В. Ален, Ж. Вуд, О.М. Бандурка, М.М. Єрмошенко, О.І. Барановський, В.А. Савін, А.І. Сухоруков.

Незважаючи на значну кількість робіт з даної проблематики, наукові дослідження, на наш погляд, потребують продовження. Зокрема це стосується організації процесу забезпечення фінансової безпеки, вироблення єдиної методики дослідження та оцінки її рівня й інструментарію управління фінансовою безпекою учасників фінансового ринку. Вимагають уточнення окремі аспекти теоретичного і методологічного характеру.

Досі не вироблено єдиної думки про змістову і функціональну наповненість терміну «система фінансової безпеки», про її оптимальний склад та принципи формування, роль в процесі забезпечення фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

Сучасні наукові дослідження процесу забезпечення фінансової безпеки учасників

фінансового ринку ґрунтуються на двох основних підходах. Перший підхід передбачає виокремлення проблематики фінансової безпеки із загальної проблематики господарської діяльності та вивчення і вирішення питань безпеки, які притаманні всім учасникам фінансового ринку. Другий підхід передбачає дослідження фінансової безпеки як невід'ємної частини процесу господарювання, вивчення та вирішення питань безпеки з огляду на сферу і специфіку діяльності учасників фінансового ринку. У зв'язку з цим, різняться погляди науковців щодо смислового і змістовного навантаження терміна «система фінансової безпеки». Частина науковців розглядає систему фінансової безпеки як структурну, ієрархічно підпорядковану одиницю учасника фінансового ринку, інші – як організовану сукупність методів і ресурсів управління фінансовим станом.

На макрорівні більшість вчених визначає систему фінансової безпеки як підсистему економічної безпеки, акцентуючи увагу на місці фінансової безпеки у загальному процесі.

Так І.А. Бланк характеризує фінансову безпеку як основну складову системи економічної безпеки [2]. О.І. Барановський, не виокремлюючи поняття системи фінансової безпеки, розглядає систему критеріїв і показників стану фінансової безпеки як складової частини економічної безпеки держави [1], а М.М. Єпіфанов визначає систему фінансової безпеки як сукупність фінансових важелів і методів нейтралізації кризових явищ та забезпечення стабільної і ефективної діяльності [4].

Різні підходи вчених до проблематики фінансової безпеки учасників фінансового ринку дають підстави для уточнення термінологічного, структурного і функціонального апарату фінансової безпеки учасників фінансового ринку. Автор вважає за потрібне обґрунтувати розмежування понятійних категорій «фінансова безпека» і «система фінансової безпеки» стосовно їх використання для опису та дослідження господарської діяльності учасників фінансового ринку.

Метою статті є вдосконалення знань про інструментарій фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення фінансової безпеки учасників фінансового ринку при їх функціонуванні в умовах впливу дестабілізуючих факторів.

Фінанси та оподаткування

Предметом дослідження виступає система фінансової безпеки учасників фінансового ринку.

Методика дослідження. Аргументація спирається на теоретичне узагальнення і порівняння результатів існуючих публікацій по темі, дані термінологічного дослідження, агрегацію й інтеграцію при представленні системи фінансової безпеки на понятійному рівні, декомпозиційний та системний підходи при удосконаленні механізму формування системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В наукових джерелах з проблематики фінансової безпеки прослідковується часте використання термінів «фінансова безпека» і «система фінансової безпеки». При цьому не існує чіткого їх функціонального і змістового розмежування.

Результати термінологічного дослідження дають підстави стверджувати, що фінансова безпека – це ситуація, яка склалася в результаті функціонування суб'єкта господарювання, характеристика його спроможності як учасника фінансового ринку використовувати шляхи і можливості реалізації власних фінансових інтересів, місії та завдань наявними обсягами своїх ресурсів в конкурентному середовищі під впливом зовнішніх й внутрішніх факторів [11].

Таке трактування цього терміну вказує на стан зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта дослідження. З одного боку – воно характеризує агресивність зовнішнього оточення, з іншого – внутрішню здатність об'єкта протистояти впливам на нього негативних чинників. Система фінансової безпеки учасника фінансового ринку є його внутрішнім компонентом, складовою, яка відповідає за цю здатність протистояння.

Постійна необхідність визначення фінансового стану суб'єкта господарювання, своєчасного виявлення причин відхилення його показників від нормативних або запланованих значень робить систему фінансової безпеки одним з головних регуляторів фінансового стану. З урахуванням досвіду, набутого в [1-12], надамо визначення терміна «система фінансової безпеки».

Система фінансової безпеки – сукупність інструментів та відповідного забезпечення фінансової безпеки яка виконує функції контролю, аналізу, регулювання, прогнозу фінансового стану учасника фінансового ринку з метою досягнення цілей господарської діяльності та ефективної протидії зовнішнім і внутрішнім негативним впливам (загрозам).

Декомпозиція поняття «система фінансової безпеки» представлена на рис. 1.

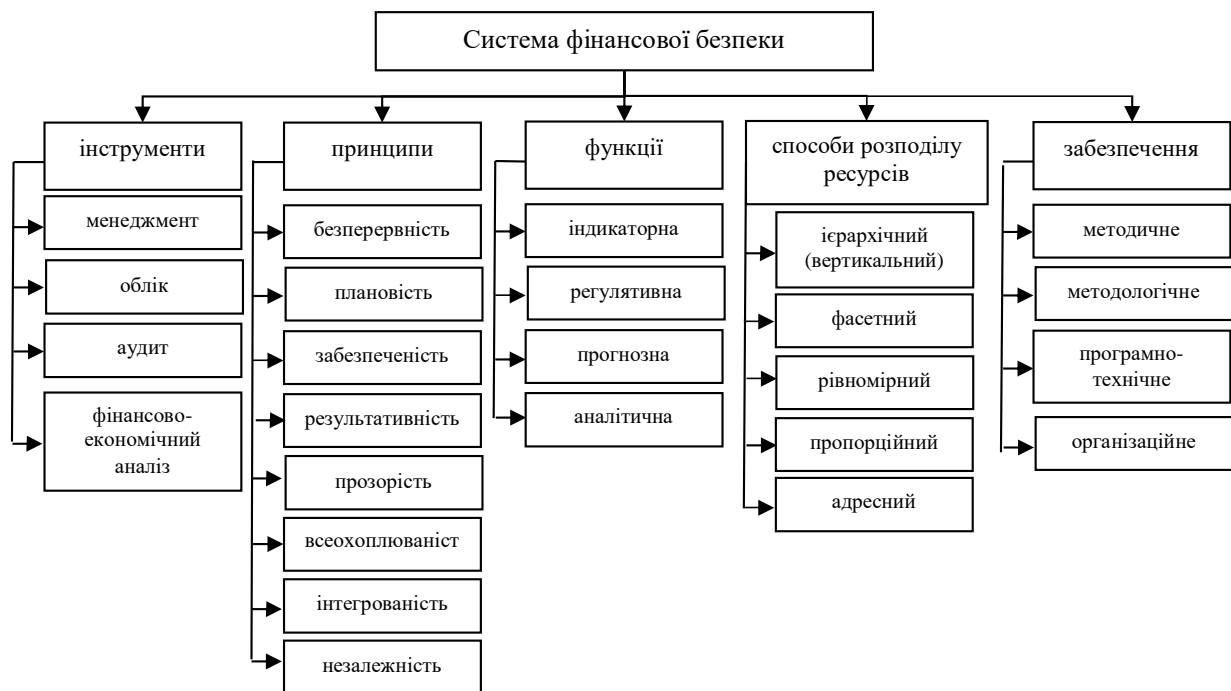

Рис. 1. Декомпозиція поняття «система фінансової безпеки»

Джерело: розробка автора.

Система фінансової безпеки має пріоритетне значення для учасника фінансового ринку тому що:

а) містить ширшу інформаційну базу адже, на відміну від інших функціональних структур учасника фінансового ринку, може використовувати їх дані для самостійної обробки і подальшої інтерпретації;

б) на відміну від інших функціональних структур учасника фінансового ринку, включає більше

можливостей регуляторного впливу на його діяльність, адже від неї залежить саме існування суб'єкта господарювання;

в) вона незалежна від інших функціональних структур учасника фінансового ринку в тому розумінні, що виконує функції аналізу, контролю і регулювання їх діяльності;

г) дає можливість залучення ресурсів інших

функціональних структур для виконання своєї місії і завдань щодо ефективної протидії зовнішнім та внутрішнім негативним впливам на діяльність учасника фінансового ринку.

Завданнями системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку є:

- постійний збір та обробка інформації про зовнішнє оточення та внутрішнє середовище учасника фінансового ринку;
- ретельний аналіз його фінансового стану та господарської діяльності;
- виявлення і мінімізація ризиків та негативних впливів у діяльності учасника фінансового ринку;
- видача рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації фінансового стану в умовах виконання стратегічних і тактичних завдань господарської діяльності на фінансовому ринку;
- вдале прогнозування фінансових станів учасника фінансового ринку та своєчасне виявлення передумов виникнення критичних ситуацій.

Принципи роботи системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку спираються на основні положення теорії безпеки і визначаються з урахуванням специфіки і завдань господарської діяльності. Основними з них є:

- безперервність – процес забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарської діяльності повинен бути безперервним і постійним; недопустимий часовий проміжок між заходами безпеки;
- плановість – система фінансової безпеки повинна працювати по заданому алгоритму; зміна її структури повинна виконуватись передбачувано; система повинна досягати заздалегідь визначених результатів у своїй роботі;
- забезпеченість – система фінансової безпеки може користуватися будь-якими ресурсами суб'єкта господарської діяльності у разі необхідності в достатній кількості;
- всеохоплюваність – система фінансової

безпеки контролює всі аспекти господарської діяльності і користується всією доступною для суб'єкта інформацією;

- результативність – система фінансової безпеки не повинна бути «фінансовим тягарем» для учасника фінансового ринку, вона має приносити користь у вигляді непрямого збільшення доходу (збільшення продуктивності праці, ефект від нереалізованих ризиків, збільшення доходу внаслідок оптимізації ресурсів або технологічного процесу, тощо);
- прозорість – система фінансової безпеки не повинна мати прихованих механізмів і бути зручною в управлінні;
- інтегрованість – система фінансової безпеки може мати у своєму складі елементи інших систем або надавати їм у розпорядження свої ресурси; дані, отримані системою в процесі роботи можуть бути використані іншими системами для вирішення питань господарської діяльності;
- незалежність – на роботу системи не повинні діяти суб'єктивні фактори або впливи інших систем.

Для виконання своїх функцій система фінансової безпеки учасника фінансового ринку діяльності використовує певний набір інструментів. До них належать: менеджмент, облік, аудит, фінансово-економічний аналіз.

Одним з найважливіших інструментів забезпечення фінансової безпеки учасника фінансового ринку є менеджмент, що визначає його фінансову політику як суб'єкта господарювання.

Вимоги до неї залежать від багатьох факторів: умов функціонування учасника фінансового ринку, його спеціалізації, структурованості, фінансових можливостей, стратегічних і тактичних цілей, тощо.

Загалом, на нашу думку, основні вимоги до системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку можна класифікувати за її основними функціями.

Система фінансової безпеки учасника фінансового ринку, виконує індикаторну, аналітичну, регуляторну і прогнозну функції (рис. 2).

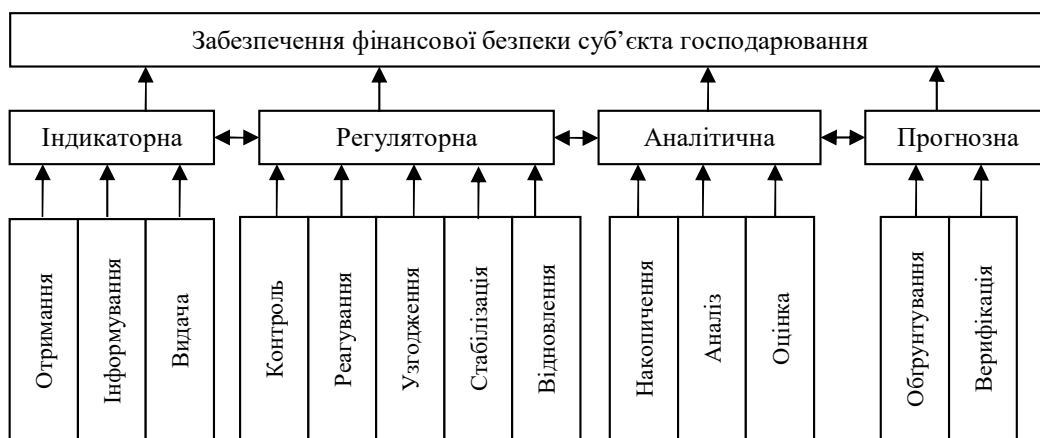

Рис. 2. Функції системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку

Джерело: розробка автора.

Фінанси та оподаткування

Індикаторна функція:

— отримання початкових даних з достовірних джерел для подальшої обробки;

— своєчасне надання інформації про результати своєї роботи для прийняття управлінських рішень у вигляді, який допускає тільки однозначне їх трактування;

— можливість безперервного і безперешкодного обміну інформацією з іншими функціональними структурами учасника фінансового ринку;

— можливість видачі результатів обробки з урахуванням часової похибки між необробленими даними та обробленою інформацією;

— можливість збору даних про свій стан з метою внутрішньої перевірки своєї працездатності і ефективності.

Регуляторна функція:

— своєчасне та адекватне реагування на зміни фінансового стану суб'єкта господарської діяльності, викликані негативними впливами і загрозами його фінансовій безпеці;

— можливість впливати на фінансовий стан суб'єкта господарювання та змінювати його в достатньо широких межах за допомогою спеціальних важелів і механізмів;

— можливість внутрішньої перебудови своєї структури за умови збереження всіх якісних показників протягом всього терміну перебудови; у непередбачених випадках та при виході з ладу, — можливість у найкоротший термін відновити свої функції;

— система фінансової безпеки не виконує роботу інших функціональних структур учасника фінансового ринку, а тільки координує і контролює їх діяльність;

— регуляторний вплив системи фінансової безпеки не перешкоджає іншим функціональним структурам учасника фінансового ринку, виконувати свою роботу.

Аналітична функція:

— можливість швидкого аналізу та оцінки фінансового стану учасника фінансового ринку за обраними найбільш інформативними показниками;

— накопичення і статистична обробка інформації про стан фінансової безпеки і системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку з метою коригування результатів аналізу та можливості прогнозування;

— можливість швидкої адаптації до зовнішніх і внутрішніх впливів без зменшення своєї результативності;

Прогнозна функція:

— можливість видачі обґрунтованої прогнозової інформації за конкретними запитамі на основі статистичної і аналітичної обробки даних про діяльність учасника фінансового ринку;

— можливість на основі прогнозової інформації надавати оптимальні дані для тактичного і стратегічного планування діяльності учасника фінансового ринку.

Регуляторна функція системи фінансової безпеки

передбачає розподіл ресурсів суб'єкта господарської діяльності з урахуванням інтересів його безпеки. Способи розподілу ресурсів поділяються на ієрархічний (вертикальний розподіл), фасетний, рівномірний, пропорційний і адресний. В ієрархічному методі розподілу втілено ієрархічні відносини підрозділів суб'єкта господарювання, наприклад: головний офіс – філії – відділення. Внаслідок такого багатоступеневого розподілу формується ієрархічна структура системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

При фасетному способі передбачається розподіл початкової множини ресурсів на підмножини для структурних одиниць суб'єкта господарської діяльності не послідовно, а незалежно. Цей спосіб розподілу передбачає горизонтальну структуру побудови учасника фінансового ринку, рівноцінність і незалежність його підрозділів.

Рівномірний розподіл ресурсів передбачає їх розміщення в рівноцінних структурних одиницях одного рівня. Пропорційний розподіл відбувається з урахуванням вагових коефіцієнтів значимості структурних одиниць. Адресний розподіл ресурсів передбачає виділення їх з певною метою по конкретному напрямку.

Відмінністю роботи системи фінансової безпеки від роботи інших функціональних структур учасника фінансового ринку є те, що вона оперує скінченою множиною імовірнісних показників, зумовлених великою невизначеністю умов господарювання як наразі, так і через певний проміжок часу.

Причини невизначеності – неповнота, невірогідність інформації для прийняття управлінських рішень. Нечіткість прийняття рішень при реалізації політики безпеки зумовлена суб'єктивністю керівництва суб'єкта господарювання (людський фактор), неточністю висновків та інтерпретації даних, складністю та різноманітністю експертних оцінок [1, 2, 5].

Робота системи фінансової безпеки полягає в генеруванні керуючих впливів і видачі необхідної інформації для адаптації учасника фінансового ринку до швидкозмінних умов господарювання.

З огляду на вищезазначене, та з урахуванням досвіду [1-12] пропонується поетапний механізм роботи та адаптивної реакції системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

1) Формування системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку. Цей етап детально описаний автором у [11] стосовно комерційного банку, але може бути використаний і для інших учасників фінансового ринку.

2) Збір первинної інформації про фінансовий стан учасника фінансового ринку та стан його системи фінансової безпеки, що включає:

— отримання первинних даних про зовнішнє конкурентне середовище учасника фінансового ринку (кількість конкурентів і партнерів, дані про їх фінансові ресурси, стратегічні і тактичні цілі, можливості співпраці та ін.);

— отримання первинних даних про поточний

фінансовий стан і результати фінансової діяльності учасника фінансового ринку від його інших функціональних структур;

– отримання первинних даних про власний стан для подальшої внутрішньої перевірки;

3) Обробка інформації, що включає:

– розрахунок показників, що характеризують вплив зовнішнього оточення на учасника фінансового ринку (економічні, політичні, соціально-демографічні, технологічні, конкурентні, демографічні та ін.);

– розрахунок основних фінансових показників і коефіцієнтів (оцінки майнового стану, фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності та платоспроможності, ділової активності та ін.);

– розрахунок показників ризикованості діяльності учасника фінансового ринку;

– розрахунок показників системи фінансової безпеки (ефективності, ресурсозабезпеченості, працездатності, відновлюваності, швидкодії та ін.);

– фінансово-економічний аналіз діяльності учасника фінансового ринку з урахуванням розрахованих показників;

– аналіз роботи системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку з метою прийняття рішення про необхідність її удосконалення.

4) Видача керуючих впливів та адаптивна реакція системи фінансової безпеки на зовнішні та внутрішні загрози, що включає:

– безпосередню заборону проведення окремих фінансових операцій;

– безпосередню заборону використання окремих фінансових ресурсів;

– надання рекомендацій, застережень, повідомлень про доцільність прийняття певних управлінських рішень щодо стабілізації фінансового стану та оптимізації фінансової безпеки учасника фінансового ринку;

– надання запитів та видача повідомлень про необхідні ресурси для функціонування системи фінансової безпеки;

– видача повідомлень про наявні загрози фінансовій безпеці учасника фінансового ринку;

– видача повідомлень і рекомендацій щодо негайного відновлення працездатності або удосконалення системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку;

– перерозподіл ресурсів учасника фінансового ринку з метою ліквідації загроз його фінансовому стану;

– перерозподіл ресурсів системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку з метою її адаптації до поточної задачі;

– проведення заходів, направлених на відновлення працездатності системи фінансової безпеки учасника фінансового ринку.

З урахуванням вищезазначеного, можна зробити **висновок** про те, що система фінансової безпеки учасника фінансового ринку є його стабілізаційним і адаптивним інструментарієм, складною функціональною одиницею, що виконує функції

контролю, аналізу, регулювання, прогнозу фінансового стану учасника фінансового ринку з метою досягнення цілей господарської діяльності та ефективної протидії зовнішнім та внутрішнім негативним впливам (загрозам).

Визначення системи фінансової безпеки як інструментарію учасника фінансового ринку дозволяє деталізувати її функції та принципи роботи, визначити особливості, уточнити завдання та вдосконалити механізм її функціонування.

Реалізація запропонованого механізму роботи та адаптивної реакції системи фінансової безпеки дозволить спростити процедуру і скоротити час її створення і адаптації до поточних завдань господарської діяльності учасника фінансового ринку.

4 Список використаних джерел

1. *Барановський, О. І.* Фінансова безпека держави [Текст] / О. І. Барановський // Фінанси України. – 1996. – № 11. – С. 19-34.

2. *Бланк, І. А.* Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Вид-во «Ельга», «Ника-Центр», 2004. – 784 с.

3. *Домарев, В. В.* Безопасность информационных технологий. Методология создания систем защиты [Текст] / В. В. Домарев. – К. : ООО «ТИД «ДС», 2001. – 688 с.

4. *Єпіфанов, А. О.* Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст] : монографія / А. О. Єпіфанов. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

5. *Єрмошенко, М. М.* Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення [Текст] / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.

6. *Жук, В. М.* Вирішення проблем фінансової безпеки на стиках фінансової і бухгалтерської науки [Текст] / В. М. Жук // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – № 200. – ч. 3 : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – С. 20-27.

7. *Іванюта, Т. Н.* Основные подходы к формированию системы экономической безопасности на предприятиях [Текст] / Т. Н. Иванюта // Молодой ученый. – 2013. – № 4. – С. 215-223.

8. *Крюкова, І. О.* Формування фінансової безпеки агропромислових підприємств [Текст] / І. О. Крюкова // Облік і фінанси. – 2012. – № 4(58). – С. 41-45.

9. *Мельник, К. М.* Фінансові інтереси підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки [Текст] / К. М. Мельник // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – № 2. – С. 38-45.

10. *Орлик, О. В.* Финансово-экономическая безопасность предприятия и принципы ее обеспечения [Текст] / О. В. Орлик // Economics and management: theory and practice : collection of scientific articles. – 2014. – Vol. 2. – pp. 286-291.

11. *Сніщенко, Р. Г.* Фінансова безпека банку [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Сніщенко Роман Григорович. – Дніпропетровськ, ДНУ, 2011. – 245 с.

12. *Чеберяко, О. В.* Структурні елементи системи

забезпечення фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Чеберяко, М. А. Кривовяз // Ефективна економіка. – 2015. – № 10. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

4 References

1. Baranovskiy, O. I. (1996). Finansova bezpeka derzhavy [Financial Security of the State]. *Finansy Ukrainy*, No. 11, 19-34.
2. Blank, Y. A. (2004). *Upravlenye fyansovoi bezopasnostiu predpriyatiya [Management of the enterprise financial security]*. Kyiv: Vyd-vo «Elha», «Nyka-Tsentr».
3. Domarev, V. V. (2001). *Bezopasnost informatsionnyh tehnologiy. Metodologiya sozdaniya sistem zaschity [Safety of information technology. Methodology of creation of protection systems]*. Kyiv: ООО «TYD «DS».
4. Yepifanov, A. O. (2009). *Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov [Financial security of companies and banks]*. Sumy: DVNZ «UABS NBU».
5. Yermoshenko, M. M. (2001). *Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia [The financial security of the State: national interests, real threats and strategy of development]*. Kyiv: KNTEU.
6. Zhuk, V. M. (2014). Vyrishennia problem finansovoi bezpeky na stykakh finansovoi i bukhhalterskoi nauky [Solving of problems of financial security at the junction of the financial and accounting science]. *Naukovyi visnyk natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, No. 200, vol. 3 *Ekonomika, ahrarnyi menedzhment, biznes*, 20-27.
7. Ivanyuta, T. N. (2013). Osnovnyie podhody k formirovaniyu sistemy ekonomicheskoy bezopasnosti na predpriyatiyah [The main approaches to the formation of economic security system of enterprises]. *Molodoy ucheniy*, No. 4, 215-223.
8. Kriukova, I. O. (2012). Formuvannia finansovoi bezpeky ahropromyslovykh pidpriemstv [Development of financial security of agro-industrial enterprises]. *Oblik i finansy*, No. 4(58), 41-45.
9. Melnyk, K. M. (2015). Finansovi interesy pidpriemstva yak osnova zabezpechennia yoho finansovoi bezpeky [The financial interests of companies as the basis of ensuring its financial security]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, No. 2, 38-45.
10. Orlyk, O. V. (2014). Finansovo-ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiya i printsypy ee obespecheniya [The financial and economic security of the enterprise and the principles of its providing]. In *Economics and management: theory and practice: collection of scientific articles*, Vol. 2, 286-291.
11. Snishchenko, R. H. (2011). Finansova bezpeka banku [Financial security of the bank] (abstract of PhD dissertation). Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet.
12. Cheberiako, O. V. (2015). Strukturni elementy systemy zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva [Structural elements of the system of ensuring financial security of company]. *Efektivna ekonomika*, No. 10. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua>